

Веселка

ЖУРНАЛ ДЛЯ ДІТЕЙ

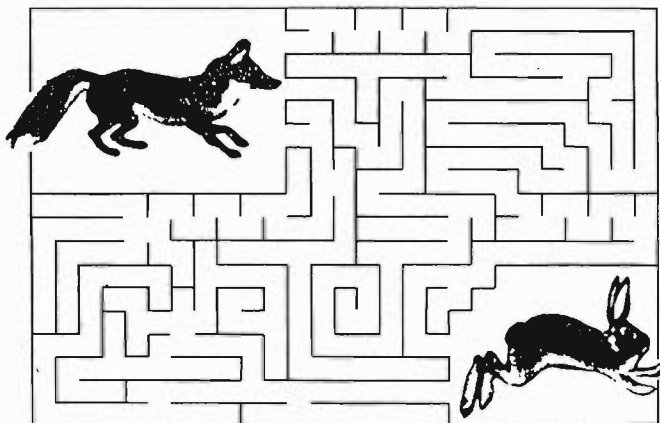
THE
RAINBOW
a Children's
Magazine

РІК XXVI
ВЕРЕСЕНЬ 1979
Ч. 9 (300)

КУТОК РОЗВАГ

ЛИС І ЗАЄЦЬ

Чи здожене лис зайця? Мандруйте всякими дорогами цього лабіринту, щоб відповісти на це питання. Але треба мандрувати тільки тими дорогами, які не загороджені.

ЧИ ВИ СПОСТЕРЕЖЛИВІ?

Котрий із цих ведмедиків різниться від інших і чим?

РОЗГАДАЙМО!

ЗАГАДКА

Має темне личко,
Чорну сукню носить,
Золотими гудзиками
Прибирає коси.
Сплять і старші й діти,
Звірі сплять і квіти,
А вона іде полями,
Сепами, містами.
Відгадати — легка річ:
То напевно буде . . .

Загадка

У нас два кільця і два довгі кінці.
Нас треба тримати у правій руці.
Кінці наші довгі — то гострі ножі:
відріжемо, що хочеш, якраз по межі.
Як питку дошисш, не смикай, не рви,
охоче тобі допоможемо ми.

Г. Чорнобицька

ЩО ЦЕ?

- Як відріжеш — то збільшишся, як додаси — то зменшишся.
- Бери з неї — більшатиме, клади в неї — меншатиме.
- Впала стрічка через річку, поєднавши береги.
- Чотири брати біжать, один одного не догонять.
- Всі його люблять, всі його чекають,
А хто подивиться — кожен скривиться.
- Дві зірки увесь світ бачать.

ШАРАДА

- 1-3 йде з гарячої страви
- 2-3 діра в землі, в якій живе лисиця
- 3-4 є при образі
- 4-1 інакше географічна карта.

Цілість дасть слово, яким називасмо гарний, розлогий, далекий вид.

ЖАРТІВЛИВЕ ПИТАННЯ - ЗАГАДКА

Василь кинув Івасеві п'ятнадцять яблук, і той зловив їх усі разом. Як це могло статися?

РОЗГАДКИ ЗАГАДОК З ЧИСЛА „ВЕСЕЛКИ” ЗА ЛИПЕНЬ-СЕРПЕНЬ 1979 р.: ХТО ЦЕ? Годинник. ШАРАДА: сплимак.

з кольоровими ілюстраціями виходить кожного місяця у Видавництві „Свобода” заходами Українського Народного Союзу. Редагує Колегія. Річна передплата становить у ЗСА — 8.00 дол., у інших країнах — рівновартість цієї суми. Для членів УНС 5.00 дол. Ціна окремого числа 75 центів. Ціна подвійного числа — 1.00 долар.

“THE RAINBOW” — “VESELKA”

Обкладинка роботи — Івана Бриковича

Published monthly, except May to August Bi monthly at Jersey City, New Jersey.

30 Montgomery Street — Jersey City, New Jersey 07302
Subscription \$8.00 per year. UNA members \$5.00 per year.

Entered as Second Class at Jersey City, N.J.

Ілюстрація на обкладинці
Ярема Козак — До рідної школи

ДО РІДНОЇ ШКОЛИ

В нас були веселі тижні
відпочинку і дозвілля.
А найкраще — ватри пишні,
таємничі, дивовижні,
з пахом диму, смол і зілля.
А при ватрах вечерових
і гутірка, і пісні
молодечі, голосні.

Вдень прогулянки-походи
в гущу лісу рано-зрання,
несподівані пригоди,
і пізнати світ природи
наші щирі намагання.

Ми хотіли дослідити
силу вітрових напруг,
зріст дерев і річки рух.

Швидко тижні проминули,
повертаємось додому.
Ми про школу не забули,
за добро її відчули
дяку в серці молодому.

А найбільш — за рідну мову
нашій школі, знов і знов,
щира дяка і любов.

Так вітай же, рідна школо!
Знов ми тут після вакацій
стоїмо у дружнім колі,
приготовані до праці.

Дай знання нам, школо-мати,
найсильнішу зброю в руки.
Вчи нас: зло перемагати
і в душі повік тримати
світло правди і науки.

Вже минувся чар вакацій,
Відпочинку милий час —
Та не страшно нам і праці
Школа-мати кличе нас.

Беремо книжки у руки,
Не жалієм голови —
Школярів у час науки,
Боже, поблагослови!

СКІНЧИВСЯ ДВАДЦЯТЬ П'ЯТИЙ РІК

Скінчився двадцять п'ятий рік
У вересні в „Веселки” —
Чи пам'ятають читачі,
Всі Галочки й Омельки?

Та не змінилася вона,
Така, як все, школярка,
Друзять із нею, як давно,
Маруся, Лесь і Дарка.

Журнал, мов друг, іде до вас
З казками і віршами —
Вже довгих двадцять п'ять років
Живе для вас і з вами.

СЛОНИКОВА ПОМСТА

Молоденький слоник Самбо належав до цирку, що їздив з міста до міста і давав вистави. Слоник ще не виступав перед публікою — він щойно вчився різних штук, тож жив собі майже вільно, без більших обов'язків.

Одного разу цирк приїхав до великого міста і розташувався на його околицях біля великого ставу. Кожного дня водили доглядачі слонів купатись і пити воду просто зі ставу. На самім кінці походу за дорослими слонами і слонихами ішов слоник Самбо, весело помахував хоботом і, якщо траплялася нагода, доторкався ним до чого попало — до дерева, до стіни будинку, до дерев'яної або залізної огорожі тощо.

На вулиці, якщо йшли слони до водопою, стояв невеликий домок. Вхід до нього був збоку, від подвір'я, а до вулиці прилягала стіна з одним лише вікном. У погідні дні вікно було завжди відчинене, а за вікном можна було бачити жінку, що шила на швальній машині.

Слоник бачив щодня кравчиню, вона була така, як усі інші жінки, тож його не цікавила. Цікавіша була туркітлива машина, біля якої кравчиня сиділа й обертала в руках то біле полотно, то кольорову тканину.

Одного надвечір'я, коли Самбо проходив біля кравчинино домика, йому скортіло устроїти хобота у вікно. Він так і зробив. Хобот був невеликий, але і того вистачило, щоб кравчиня скрикнула від несподіванки. А потім простягнула руку з голкою, яку держала в пальцях, і шпигонула нею слоника в хобот. Слоникові заболіло, він чимськоріш забрав назад хобота, і — не знати, чи засоромлений, чи ображений — труськом побіг до озера.

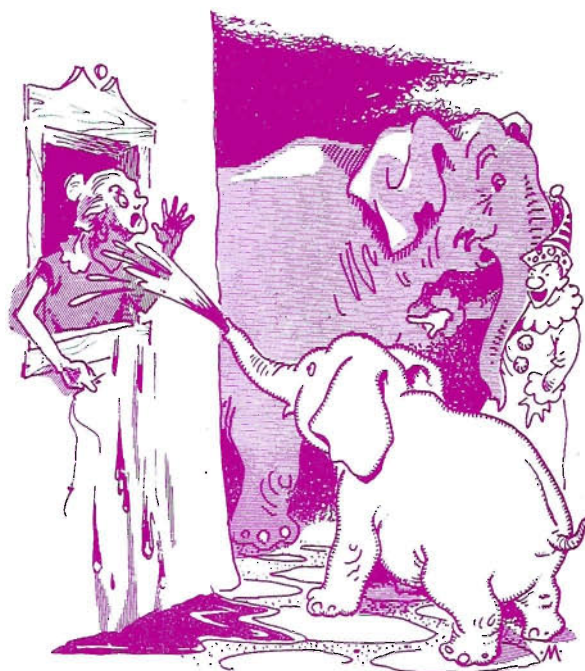
Пив воду і, мабуть, думав:

„За що кравчиня так боляче вколола мене голкою? Я ж не хотів зробити їй нічого злого. Я тільки так собі... Тепер у мене болить хобот, і я мушу терпіти. Але нехай! Переболить і перестане.”

На другий день Самбо вже не підходив до кравчинино вікна. Глипнув лише оком туди, де вона сиділа, і намірився йти своєю дорогою. Але кравчиня, як лише побачила слоника, вихилилася з вікна і, вимахуючи голкою, вигукнула:

— А йди но сюди, довгоносий, спробуй устроїти ще раз свою погану трубу в моє вікно! Провчу я тебе нахабна почваро, що десятою вулицею обминатимеш моє вікно!

Чи слоник розумів її слова, годі напевно сказати. Але він відчув, що вона сердита на нього, бо чув її скрипучий голос і бачив її гнівні очі.

Ось і став. Напившись, слоник набрав води в свій хобот і, за слонячою звичкою, підняв його над своєю спиною. Вода полилася, мов із душі в лазничці. Було приємно і прохолодно. І ніхто з доглядачів не заперимітив, що Самбо, набравши останній раз води в хобот, не вилив її на себе, а пустився в поворотну дорогу додому.

Кравчиня все ще стояла у вікні, вимахувала голкою і щось там говорила з насмішкою, а доглядачі слонів сміялися і показували рукою на Самбо.

Тоді слоник несподівано підійшов до вікна, обернув до нього кінець свого хобота, і чимале відро води, що було в хоботі, жбухнуло на кравчиню.

Звичайно, кравчині нічого не сталося, мусіла лише помитись і передягнутися в суху одягу, але, кожної пори, коли слони йшли до водопою, її вікно від вулиці було зачинене...

Пояснення-сповничок: розташуватися — розміститися (to encamp, to station); околиця — vicinity, neighbourhood; хобот (слона) — trunk; швальна (кравецька) машина — sewing-machine; тканина — fabric, cloth; шпигати, шпиг/о/нути — to prick; хода труськом — тюном — jog-trot; почвар — monster; нахабний — impudent, brazen; скрипучий — creaky; душ — shower; насмішка — mockery; жбухнути — вилятися.

ПОКЛІН ЮВІЛЯТОВІ

80 років тому, 26-го липня 1899 р., народився письменник, якого ім'я читачі „Веселки” так часто бачать на сторінках свого журналика. Цим ім'ям підписано коло сотні оповідань, сценічних картин і, передусім, легко і приступно написаних статтейок-розповідей на різні теми: про історію та культуру українського народу, про його письменників, про явища природи та, взагалі, про речі, цікаві й корисні для молоді і дітей.

Ім'я цього письменника — Володимир Мацьків. Народився він у Гаях Великих біля міста Тернополя в Західній Україні. За юнацьких літ був вояком Української Галицької Армії, пізніше став учителем — учив і в Україні, і на чужині, врешті й тут, в Америці. Але, як бачимо, він навчав і виховував не тільки словом у школі, а також і пером як письменник. Крім оповідань і приступних статтейок, писав він і про дітей, передусім про те, як їх треба виховувати. Ці статті, призначені для їх батьків, учителів і, взагалі, старших громадян, він поміщував у таких газетах,

як „Свобода”, „Америка”, „Шлях”, „Поступ” і под. Одним словом, Володимир Мацьків — великий приятель української молоді, він усе своє життя невтомно старався, щоб з неї виростили добрі, чесні й мудрі громадяни. Саме тепер минає 80 років з дня його народження і 20 років з часу як у „Веселці” появилася його перша розповідь-спомин п. з. „У столиці української нафти” про прогулянку до міста Борислава, де добувають багато нафти, земного воску і природного газу.

Українські діти і молодь, а також їх батьки і прихильники молоді напевно щиро вдячні сеньйорові-письменникові за його довголітню працю і за батьківську любов до тих, що уважаються цвітом і майбутнім українського народу. До них приєднується редакція „Веселки”, де протягом 20 літ появлялися і далі появляються писання Володимира Мацькова. Всі вони пересилають Ювілятові разом з поклоном щирі привітання та поздоровлення „Многих літ” і бажають йому всього найкращого.

Володимир МАЦЬКІВ

БАТЬКІВЩИНА

Марійка, учениця 4-ої класи школи українськознавства, звернулася до своєї вчительки з запитом, що означає слово „батьківщина”. Учителька сказала:

— Уважайте добре, діти, я вам виясню цю справу. Слово „батьківщина” походить від слова „батько”. „Батьківщина” — це край наших батьків або взагалі предків. Ви народилися в Америці, інші

діти народилися в Канаді чи в інших країнах західного світу, але ваші батьки або діди та їх предки (яких називають також „прабатьками”) родились, жили й умерли там, в Україні. Отже, поперше, Україна — це їх батьківщина, бо численні покоління цих предків жили в Україні тисячі літ. Подруге, ви є дітьми ваших батьків, внуками дідів та нащадками ваших прабатьків і становите з ними одну громаду, спільноту або нарід. Хоч ви

народились і живете не на українській землі, то ніяк не може бути чимсь окремим від своїх батьків, а тим самим і від спільної з ними батьківщини. Україна буде теж батьківщиною передусім для всіх українців поза її кордонами так довго, як довго вони будуть послуговуватися своєю рідною мовою, читати друковані тією мовою книжки і газети, ходити на богослуження до рідних церков,

цікавитись такою гарною рідною землею, її історією і тим, як живе там наш нарід, а між ними і наші свояки. А навіть для тих, що відчужилися, Україна залишиться батьківщиною, хоч і забутою... Напевно багато з вас має в Україні свояків. Хто з вас знає щось про них?

Після цього питання піднеслося кілька пальців угору.

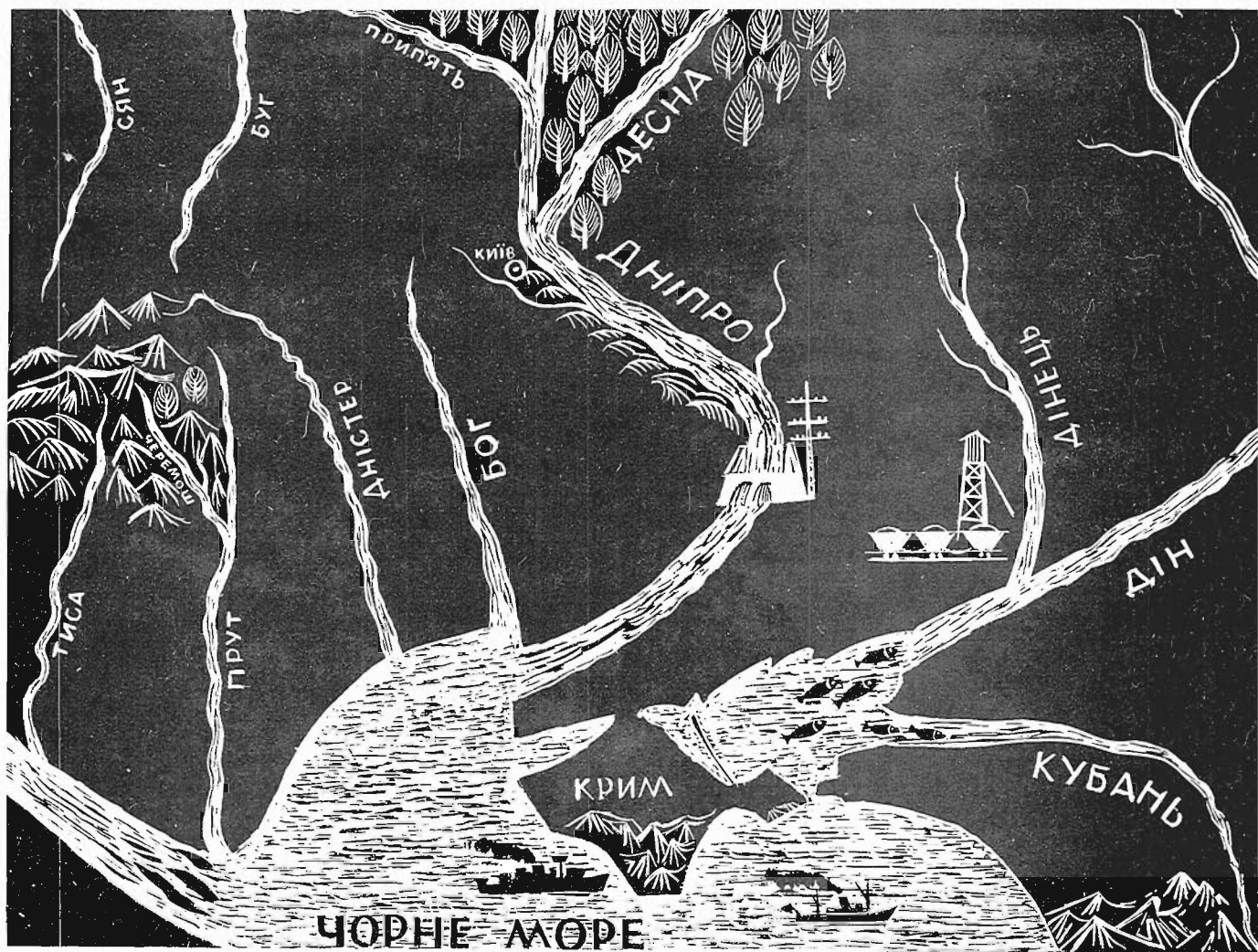
Тоді вчителька сказала, щоб ті учні, що зголосилися до слова, сказали, кого там мають. Один хлопець сказав:

Я маю там дідуня і бабуню. Вони вже старенькі, але пишуть до нас листи.

— А я маю тітку і дядька. Маю навіть їх знімки і можу принести їх до школи, — сказала дівчина.

— Я маю двоюрідних братів і сестер, — сказав інший хлопець, — і посилаю їм листи, а часом подарунки.

— От, бачите! — каже вчителька. — Ми всі маємо своїх рідних, що там живуть, бо не всі могли або хотіли виїхати з України так, як це зробили наші батьки або діди. Покинути рідну землю-матір нелегко, але часом буває, що нема іншої ради, бо люди виїжджали на чужину, щоб шукати заробітку або щоб рятувати своє життя і родину від ворога загарбника. Ви певно знаєте, що і тепер життя в

Україна — земля наших батьків

Україні в неволі дуже тяжке. Але Україна бореться і не піддається ворогові. Якщо настане зміна на краще, то багато українців вернеться на рідну землю, бо це їхня єдина в світі Богом дана батьківщина.

— В Америці, — продовжувала вчителька, — де ми живемо, є багато людей, що належать до різних народів і походять з різних, навіть далеких земель. Вони цього не стидаються, а, власне, цікавляться, навіть гордяться країнами свого походження, своїми батьківщинами з їхніми мовами і культурою. Провідні американці, між ними навіть президенти, губернатори і члени Конгресу не раз писали листи також до українців, заохочуючи їх зберігати скарби культури їхньої батьківщини і нею збагачувати життя американського народу.

— Думаю, — закінчила вчителька, — що ти, Марійко, і всі учні цієї класи зрозуміли, що таке батьківщина і що ви, хоч її не бачили, належите до неї і повинні любити її все своє життя, бо вона скроплена кров'ю, потом і сльозами наших предків, вона всім нам дорога. У наших жилах пливе її кров, вона дала нам свою душу і вдачу.

Наприкінці Марійка попросила ще раз слова і сказала:

— Дякую за це вияснення. Я люблю і шаную рідну мову, читаю „Веселку” та різні українські книжечки. Люблю і нашу школу, бо в ній учуся про Україну — країну, звідки ми всі походимо. Люблю теж Україну тому, що за неї віддав своє життя мій

дідуно, вояк Української Повстанської Армії під час останньої війни. Тепер уже цілком добре розумію слово „батьківщина” і про неї не забуду до кінця свого життя.

Всі учні в класі, почувши такі слова Марійки, також подякували вчительці.

Пояснення-словничок: батьківщина, або вітчизна — fatherland; предки, або прабабки — forefathers, ancestors; покоління — generation; нащадки — descendants, progeny; кордон — frontier, boundary; свояки — члени роду, родичі (не мішати з батьками) — relatives, kin; громада — спільнота (community); відчувувати — to alienate; двоюрідні брат або сестра — first cousin; загарбник — usurper; invader; ніт — sweat; вдача — nature, temper.

ВЕСЕЛО!

Дуже весело в садочку —
Там багато діточок:
Є у нас там у куточку
Кухня й спальня для ляльок.

Ми все миєм, прибираєм,
Чистим посуд запюбки,
І прасуєм, підмітаєм,
Щоб не гнівались ляльки.

А навпроти нас крамниця:
Хлопці все там продають,
Повно краму на попицях,
Що замовиш — привезуть.

НАША КОЛОМИЙКА

Гей, ходжу я до садочка,
Де дітей багато,
І так мені веселенько,
Мов велике свято.

Співаємо, танцюємо,
Рисуєм, гуляєм —
Хоч надворі дощик сіє,
Ми про це не дбаєм.

Хоч надворі вітер віє,
То яке нам діло? —
Ми сонечко намалюєм,
Щоб в садку нас гріло.

Роляник

Гоца Драла

Сів наш гномик серед хати
І давай вередувати.

Гоца: — Будеш їсти борщик?
Гном: — Ні, ні! Поганий горщик!

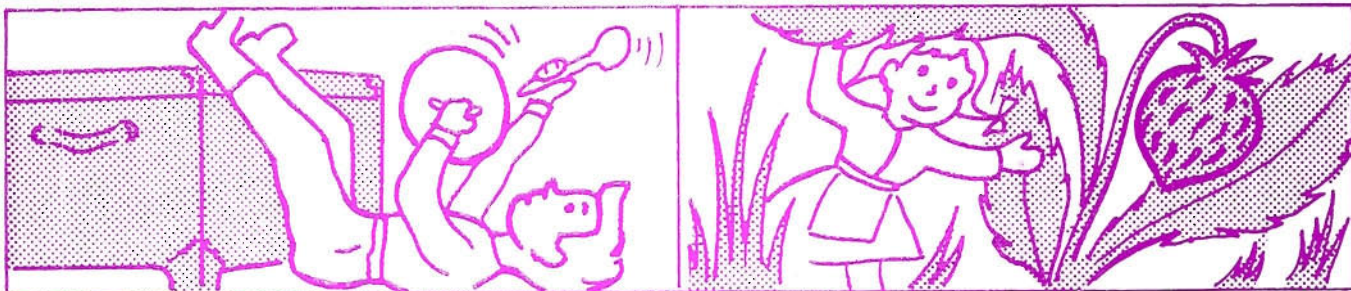
Гоца: — Покуштуй хоч юшки!
Гном: — Багато в ній петрушки!

Гоца: — Маєш голубці!
Гном: — Усі як камінці!

— Ось вареники смачні!
— З кислим сиром? О, ні, ні!

Гоца: — Ось м'який пампук!
Гном: — Язик від нього б спух!..

Усміхнулась Гоца мила,
Більше гнома не просила.

Та й пішла у ліс із хати,
Щоб сунічок пошукати.

Аж до ночі Гоца Драла
Ягідок в ліску шукала.

Повертається додому —
Не видати в хаті гнома...

На столі порожній горщик —
Деся поділись юшка, борщик...

Вже немає й голубців —
Угадайте, хто поїв!

ЛІСОВИЙ ЦАР ОХ

(Казка в трьох картинах)

КАРТИНА ТРЕТЯ

Палати Оха. Все зелене: стіни, підлога, стеля, меблі, все до найменшої дрібниці. Навіть їжа зелена. Слуги, наймички накривають столи і прибирають у світлиці.

СИН: (лоз/хає). Як спати хочеться! Все б спав...

Та тут не заснеш і вночі!
 Минулося, як я лежав,
 Мов у колисці, на печі.
 Тут цілий день працюй, роби,
 Рубай дрова, збирай гриби,
 Коси траву, іди по воду
 Та горобців жени з городу.
 А задрімаєш — лиха жди!..
 І за що я попав сюди?!
 І чув я, наче це не цар,
 А над чортами володар!..
 Аж страшно стало!.. Сатана!
 І що тут жде мене — хто зна!?
 Тут справді царство чарівне,
 І все дивує тут мене:
 І ці русалки-наймички,
 І чортенята-козачки.
 І все чомусь отут зелене,
 Аж зелено в очах у мене.
 І чудно: все, що тільки треба,
 Цар скаже, — і спаде, як з неба.
 Ось крикне: — „Лебеді, летіть!”
 І вкрите небо вже за мить.
 Летять, як хмари снігові,
 Лиш пух лишають на траві.
 А крику-галасу вгорі,
 Мов з неба дзвонять дзвонарі.
 А за хвилину все мине,
 Знов небо чисте і ясне.
 Або накаже цар: „А ну,
 Сюди ведмеді, в мить одну!”
 І лишенько! Із гір, лісів
 Біжать їх тисячі, як псів!
 Що виробляють! Муркіт, рев,
 Як груші падають з дерев,
 Колоди з медом рвуть із лап...
 Яка кумедія була б!
 Та крикне цар: „Додому руш!”
 І їх з дерев, як з торби груш...
 Тікати врозтіч, хто куди,
 Щоб не діждатися біди.

РУСАЛКА: Ти байдикуєш, хлопче, знов?
 А наколов багато дров?
 Дивись: карає тяжко цар —
 Дмухне і займешся, як жар.
 Тоді навік прощай усе!
 І попіл вітер рознесе!

СИН: Та йду уже, хоч сни летять:

Заснув би... так — хоч днів на п'ять.

РУСАЛКА: Ну, а Тетяна? Ти дивись:

Знов буде плакати...

СИН: Одчепись!

РУСАЛКА: Не одчеплюсь!.. Та ось вона...

Ти знову, сестронько, сумна?

ТЕТЯНА: Ні, я — нічого... (До парубка)

Ти вже дров

Давно гарненько наколов?

СИН: Ще маю час...

ТЕТЯНА: Ні, ні, біжи

І швидше в печі налож.

Благаю... Цар не довго жде!

Тут не сховаєшся ніде!

СИН: Та знаю, знаю... вже йду...

ТЕТЯНА: Так відверни свою біду!

Спалив тебе уже не раз,

І знов горітимеш за час.

Ну, йди ж, благаю, йди мерщій,

Ти ж знаєш: я не ворог твій...

(Парубок пішов. Чути похідні звуки тарабанів, бубон. Входять музиканти, за ними придворні дами і займають свої місця. Нарешті — цар, що сідає на троні).

ЦАР: Ух, холодно! Мороз! Зима!

Невже у мене дров нема?

Де дроворуб? Позвать його!...
Я не стерплю вже більш цього!...
(Слуги вибігають).

Щоб він мені тут був за мить!

ГОЛОС: Він на дровах заснув і спить.

ЦАР: Знову спить?! Я не стерплю:

Піду і знов його спалю.

(Швидко і рішуче виходить. Входить Цариця, за нею визначні гості, чортача шляхта, лісові чорти, різні потвори. Присутні низько вклоняються).

ЦАРИЦЯ: А де ж Пресвітлий?

ХТОСЬ: Знову дров

Наш дроворуб не наколов.

ЦАРИЦЯ: Не наколов? За цілий день?!!

Ще раз згорить за це як пеня.

ЦАР: (Входячи). І вже згорів! Ой, не хотів!

А як крутивсь, шкварчав, шипів!

Не допомгло: згорів до тла...

Лишилась іскорка мала,

Та я дмухнув і знов юнак

Стоїть і квітне, наче мак.

ГІСТЬ: Говорять: див нема на світі,

Але так кажуть тільки діти.

Бажання нашого царя —

І стане сокіл з упира,

З малого жолудя за мить —

Дивись — і дуб уже шумить.

Із ока слізка упаде —

Поглянеш — море вже гуде.

Травичка з вітром прилетить —

І зеленіє степ за мить,

А у степу квіток, пташок!..

О, всемогутній, царю Ох!

(Всі встають і співають):

Слава, честь і слава Охові на вік.

Цар наш — то найбільший в світі чарівник,

Він іде — і в лісі райдужні квітки

З шани і любови хилять голівки.

Пахощі солодкі лле йому трава,

Ніжно простягають віти дерева,

Перед ним танцюють мавки свій танок,

І пташки співають: „Хай живе наш Ох!

Хай живе великий цар і чарівник,

Слава, честь і слава Охові навек!”

ЦАР: Спасибі за привіт... за пісню чарівну.

Скажу: сльозу згубив я не одну.

Признаюсь вам: не шкода сліз,

Як всеж тебе шанує ліс,

Коли спокійно спати йдеш

І лиха жадного не ждеш.

В щасливі я родивсь часи:

Лежать ягнятами ліси,

Як діти бавляться чорти,

Толочать лиш очерети,

Бабів полошать та дітей

І роблять посміхи з людей.

Водяники старі діди,

На хвильку вилізуть з води,

Поглянуть, — тихо навкруги,

Цвітуть безлюдні береги...

Поважні жаби на воді,

По листях скачуть молоді.

Вода зелена, як вино...

Усе, як слід: спускайся на дно

І знов лягай в м'яке багно.

Мавки — тонкі простоволосі,

Стрункі, гнучкі як лози, босі,

Весь день плетуть собі вінки,

А в ночі місячні — танки.

Лише русалка є одна

Що, наче вечір, все смутна.

Стрілою пройняте — любов'ю

Стікає серце в неї кров'ю.

Закохана з дитячих літ,

Крізь сльози дивиться на світ.

Та щастя хочу я усім

І незабаром дам і їм.

Ось-ось із хлопця-ліноха

Він стане гордість і пиха, —

Утіха батькові, багач...

Не плач, Тетяночко, не плач!

(Гладить по голові Русалку-Тетяну. Серед тиші чується здалеку: „Ох”).

ЦАР: Це він... старий!... За сином знов!

Це втретє батько вже прийшов.

Прохає вийти! Я піду

Й сюди старого приведу.

З ним пожартую: хай вгадає

В яким зерні він сина має.

(Цар, Цариця, гості й слуги виходять. Увесь білий дідусь-лісовик ховається за трон).

ЛІСОВИК: Лишуся тут, під три чорти,

Але я мушу допомгти...

Людини жаль: вже третій раз

Сюди приходить він до нас.

А цар покпить та поглузує —

І знову батько помандрує.

А вдома мати сльози лле:

Бо це ж її одинчик є.

А хоч старий...?! За все життя

Не взяв він з лісу і сміття.

Про це я свідчу! Лісовик!

А ще і зветься „чарівник”!

Як чарівник, то мусить знати,

Кого і за що слід карати.

Як зробить шкоду — покарай,

Громами, свистом налякай,

Переверни в провалля віз,

Зроби самі тріски з коліс,

Коня розпугай, щоб утік,

Закинь віжки в куці, в потік,

Але невинного лиши

І без потреби не гріши.

(Почувши кроки, ховається. Входить цар, а за ним Батько).

ЦАР: Так знов приходиш, чоловіче...

А чи пізнаєш його в вічі?

Він став вже інший, чепурний,
Меткий, неначе в'юн гнучкий...
Я мірку висиплю зерна —
Вгадай, а ні — твоя вина!

БАТЬКО: Ой, царю! Лишенько мені!
Пізнати сина у зерні,
Коли отут одно в одно
Лежатиме саме зерно?!!

ЦАР: Пусте! Однаково — вгадай,
А ні — він буде мій і — край! *(Виходить).*

ЛІСОВИК: *(висовує голову).*

Мовчи! Він висипле зерно,
Але відкотиться одно.
Візьми його. Це й буде твій.
І звідси з сином йди мерщій.

БАТЬКО: Спасибі вам!.. За цілий вік
Такий не трапивсь чоловік.

ЦАР: *(Входить і висипає мірку зерна).*
Ану вгадай... яке зерно!
Дивись як слід!..

БАТЬКО: *(замислюється. Нагинаючись).* Оце воно!
*(Нагло блискавка, грім. Стає темно і враз
знову ясно. Перед Батьком стоїть гарний
парубок — Син).*

ЦАР: Вгадав, вгадав... Ну, що ж — бери!
Мене ж удруге не дури!
Я знаю все: я чарівник!
Це він зробив! Цей лісовик!

*(Виводить Лісовика за руку. Той падає перед
Царем навколішки).*

ЛІСОВИК: Простить о, царю, о простить,
Карайте, голову зніміть,
Але дідусь цей за життя
Не вкрав із лісу і сміття.

ЦАР: Без тебе знаю це. Тому
І сина я вернув йому.

БАТЬКО: Спасибі вам: таких царів
На світі мало я зустрів.

СИН: Татусю, любий, дорогий,
Погляньте — я тепер який!
Все працював би день і ніч.

БАТЬКО: І не кортить уже на піч?

СИН: Забув... Давно забув... навік!

ЦАР: Спалити — це найкращий лік.
І що ти скажеш, чоловіче,
Палив його уже я тричі.

БАТЬКО: Ой, лишенько! Воно ж болить...

ЦАР: Не розумієш, але цить!
Оженим хлопця! Тут одна
Є в нас русалка чарівна...
Закохана з дитячих літ,
Крізь сльози дивиться на світ.

БАТЬКО: Русалка... Лишенько моє!

ЦАР: *(показуючи на сина).*
По ньому сльози своє плє!..
І син твій любить, хоч не зна...
Русалка, справді як весна!..

БАТЬКО: Я ту русалку прожену!

ЦАР: А я в царівну оберну!..
(Плескає в долоні).

Тетяно, дівчино, з'явись!
А ну, старенький, подивись!

НАША СІМ'Я

Тато, мама, брат, сестра,
Дід, бабусенька стара —
То моя родина,
Люба наша то сім'я,
В ній веселий, радий я
В кожний день, годину.

З понеділка по суботу
Тато їздить на роботу,
Там працює тяжко,
Матінка господарює,
Їсти діточкам готує
Юшечку і кашку.

Ми з сестричкою і братом —
Із Марусею і Гнатом
Ходимо до школи
І до книжки, до науки
Горнемося без принуки,
Мов до меду бджоли.

А в неділю, як і слід,
Мама, тато, баба, дід,
Їхні внуки, діти
Йдем у церкву, Божий дім,
Щоб за ласки всі у нім
Богу помолитись.

„Боже Отче, просим ми,
Дяку Ти від нас прийми
В ту святкову днину —
Заступи від лих і бід
Милий нарід наш і рід,
Нашу всю родину!”

Я ЛЮБЛЮ „ВЕСЕЛКУ”

(Ілюстрація П. Холодного)

Ліля, Таня і Тарасик
Та й Леся маленька
Всі слухаєм, як читає
Бабуня старенька...

Я люблю „Веселку”,
Все її читаю
І себе питаю:
Хто пише, малює
Газетку „Веселку”?

Бо вона навчає,
Як жити, учитись,
Як Богу молитись,
Любить Україну,
Як матір єдину.

Ліля Микита

(Входить з короною, замість вінця, Тетяна).

БАТЬКО: Та це ж Тетяна!! Пізнаю!

Її, як доню, я люблю!..

(Цілує її в голову).

Це справді, царство чарівне,

І все дивує тут мене;

І все є тут чомусь зелене,

Аж зелено в очах у мене.

ЦАР: Так і весілля тут відбудем!

Я все бажаю щастя людям.

Музики, гості за столи,

Щоб ми весілля відбули!

(Входить Цариця й гості).

ЦАРИЦЯ: Що сталося, хто нас позвав?

А ми дивилися на став...

Там стільки розцвіло купав,

Неначе білий сніг упав...

(Показуючи на Сина й Тетяну):

Уже заручені вони!

Вони хоч люди, а не злі...

Такі б плодилися на землі!

ЦАРИЦЯ: Що ж — я любила їх обох.

ГОСТІ: Нехай живе наш славний Ох!

БАТЬКО: Царице! Любо в вас мені,

Як в дні колишні, весняні...

Коли вертаючись, не вмру,

Позву сюди й свою стару.

ЦАР: Музики, грайте! Час мина!

Старого меду і вина!

(Музики починають грати, гості танцюють з Царем і Царицею на чолі).

Завіс

ІВАН І БАГАТИЙ КУПЕЦЬ

(За народною казкою — Ілюстрація Зенона Онишкевича)

Давним-давно, де — все одно, край села стояла хатка. Жили там дід і баба. Убогі були, але працювати. На чужім полі заробляли, тяжкою працею Івана-сина годували.

Виріс Іван на гарного парубка. Він і каже:

— Не годиться, щоб на мене працювали старі батько-мати. Піду я в світ щастя-долі шукати.

Попрощавсь і пішов.

Дорога випала йому лісом. Іде Іван, іде і нараз бачить — невеличкий чоловічок зачепився бороною за кущ тернини.

— Здорові були, дідусю! А що ви тут робите?

— Нічого не роблю. Стою. Ніяк не можу виплутати бороди з того поганого куща. Цілий місяць тут стою, не їм ні не сплю.

— Я вас визволю! каже Іван.

— Визволяй, як можеш! Та гляди, як урвеш хоч одну волосину з моєї бороди, помреш! Такі чари кинув на мене злющий чарівник, що живе звідси недалеко. Не один добрий чоловік хотів мені допомогти, але, дізнавшись про чари, мерщій відійшов від мене.

Іван не злякався.

Я й не доторкнув бороди, я галузки й колючки обламаю.

— Роби, як знаєш! — каже чоловічок.

Став Іван його визволяти, руками тернові галузки й колючки ламати. Об гострі колючки руки поколов, кров'ю галузки зчервонив, але таки визволив чоловічка, ні одного волосочка з його довгої бороди не урвавши.

Дуже, зрадів бородатий чоловічок.

— Ти врятував мене з великої біди, — каже. — В нагороду дам тобі три гарні подарунки, бо і я на чарах трохи розуміюся. Поперше, ось тобі рушниця, що непомильно влучає в ціль. На кого б ти з неї не вистрілив — на людину, чи на тварину — до ніг тобі впаде, але живе і здорове залишиться. Подруге, маєш тут скрипку: вона так грає, що всякий, хто її почує, хоч-не-хоч мусить танцювати.

Потретьє, даю тобі ключ, що всі замки відчиняє. Може тобі ці подарунки в пригоді стануть.

Узяв Іван подарунки, подякував і пішов далі.

Дивиться — на галяві стоїть дерево, а на дереві сидить пташка, вся в золотому і срібному пір'ї, та так чудово співає, що ні розказати, ні показати. Під деревом стоїть дядько в дорогому жупані, задер голову і сам до себе говорить:

Якби хто спіймав для мене цю чарівну пташку, я б дав йому двісті золотих червінців.

А той дядько був багатий купець, мав двадцять п'ять возів усякого добра, з міста до міста переїжджав, то купував, то продавав, великі гроші заробляв. А ось тепер надумав він чарівну пташку князеві продати, великі гроші за неї взяти.

— Я її тобі дістану! — вигукнув Іван і, майже не прицілюючись, вистрілив на пташку з своєї

рушниці. Пташка співати перестала, до ніг йому впала, а купець умить схопив її і поклав у клітку. Дивом дивувався, що пташка жива і здорова.

Купець був нечесна, несила людина і великий грошолоб. Йому стало жалко двох сот червінців.

— Я, — каже Іванові, — грошей тобі не дам!

— Ви ж обіцяли! — обіззався Іван.

— Це я тільки так жартома говорив. Хто б за таку пташку та такі великі гроші давав?!

— Е, це негарно, — каже Іван.

Купець розсердився, став лаятись, кулаки затиснув, близько до Івана підступає. Бачить Іван, що не жарти, добув скрипку і заграє.

І сталося диво: купець, хоч як йому було не до танцю, підняв поли жупана й пустився навприсядки. Скрипка грає, купець скаче, захекався, задирався, піт з нього, мов з дір'явої бочки, плететься. Хотів би перестати і не може. Чує, що ось-ось впаде без сили. Став він проситись.

— Дам тобі, хлопче, тих двісті червінців, тільки перестань грати!

Дав купець Іванові гроші та й поїхав з своїми возами до недалекого міста. Та по дорозі пойняла його така злість, що він надумав нечесне діло: пішов до начальника міської сторожі і розказав, що в лісі напав його розбишака, забрав двісті червінців ще і побив його.

Міські сторожі побігли в ліс, спіймали Івана і привели на суд. Так і так, кажуть, у хлопця справді було тих двісті червінців, що їх відняв у купця. Та ще й рушницю мав, тож напевно розбишака.

А купець усе потакує, криво присягає, фальшиво свідчить.

Суддя присудив Івана повісити.

— Є в нас звичай, — каже суддя, — що кожний засуджений має право перед смертю висловити одно бажання. Скажи, чого собі бажаєш!

— Дозвольте мені заграти на скрипці, — відповів Іван.

Купець почав кричати, щоб цього не дозволити, але його ніхто не слухав. Принесли скрипку й подали Іванові.

Як тільки відігравася скрипка, сталося щось небувале: всі, хто лише там був, пустилися танцювати — і суддя, і сторожі, і кат з мотузкою в руках, і міщани, що збіглися звідусіль дивитись, як вішати-муть Івана. Хоч-не-хоч мусів і купець удруге витинати гопака. Він був грубий, як бочка, то його першого пойняла млість, забилося серце, затремтіли ноги, голова закрутилась, і він злякався, що помре танцюючи.

— Перестань! Перестань! — гукали з усіх усюд до Івана зморені танцюристи, але він відповів:

— Не перестану, доки не виявиться правда! Хто має що сказати, хай говорить танцюючи!

Тоді купець зібрав останки сил і вистогнав:

— Я скажу всю правду!..

І признався перед суддею та всім народом, як по правді було.

Суддя наказав сторожам замкнути брехливого купця у в'язницю. Іванові віддали його речі і гроші, і він швидко пішов собі геть. Але здалека придивлявся, куди повели купця і, як стемніло, підійшов під вікно в'язниці.

— Коли б я вийшов на волю, я почав би інакше, чесно жити, — говорив купець сам до себе і винувато бився кулаками в груди. — Я роздав би половину свого майна між бідних і хворих, щоб відпокутувати свою провину. Але це не може статись, бо мене завтра засудять і стратять за те все, що я зробив...

І купець гірко заплакав.

Іван пожалів купця, що щиро каявся за свої провини.

— Я прощаю тобі! — гукнув він у вікно. — Ось тобі ключ, що відчиняє всі замки. Ще цієї ночі втікай з в'язниці та дотримай обіцянки, яку ти оце дав не людям, а Богові!

По цих словах Іван укинув до келії ключ, загорнений у хустину.

Коли на другий день зійшло сонце, воно бачило, як на схід полями-лугами вертався Іван до свого дому. А на захід гаями-лісами поспішав купець, що тепер уже справді поклав собі стати чесною людиною.

Опрацював Роман Завадович

Пояснення-словничок: Парубок — youth, fellow; тернина — thorn; виплутати — to disentangle; мерщій — негайно (quick); колючка — thorn; рушниця — rifle; влучати в ціль — to hit the target; ключ — key; червінець — золотий рпш (у давнину); прицілюватися — to take aim; неситий — insatiable; танцювати навприсядки — to dance squatting; сторожа — guard; присягати — to swear; розбишака — bandit; кат — hangman; млість — faint; покутувати — каятися (to repent); в'язниця — jail; стратити когось — покарати смертю; покласти собі вирішити (to decide).

ПОДАРУНОК УЧИТЕЛІВІ З ВАКАЦІЙ

Розкажіть, що зображено на цій картині.

Історична казка БОГДАН-СІЧОВИЙ СТІЛЕЦЬ Ukrainian tale BOHDAN-SICHOVY STRILETS

РОЗДІЛ XXXI: КАРПАТСЬКА СІЧ

CHAPTER XXXI: THE CARPATHIAN SICH

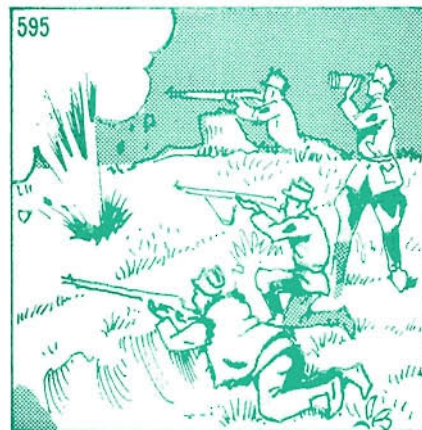
Населення Карпатської України радісно прийняло вістку про боротьбу за власну державу. Скрізь відбувалися маніфестації.

The population of Carpatho-Ukraine was enthused over the news of the ongoing struggle for independence. Demonstrations were held everywhere.

Ворог вислав проти борців за волю, сильні, добре озброєні з'єднання.

The enemy sent strong and well armed units against the freedom fighters.

Карпатські Січовики під проводом Богдана зустріли їх вогнем з рушниць.

Fighting under the helm of Bohdan, the men of the Carpathian Sich met the enemy with gunfire.

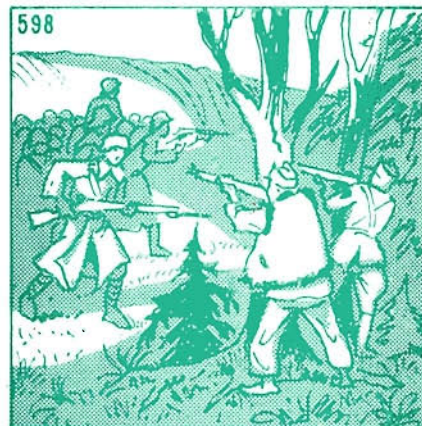
Ручними гранатами Січовики запалили ворожий танк, а рушничними кулями збили малярський літак.

The fighters destroyed a tank with grenades and shot down a Hungarian plane.

Богдан керував боєм. Січовики відбили успішно кілька разів наступли переважаючих гонведів.

Bohdan directed the fighting. The Sich men withstood several onslaughts of the overwhelming Honveds.

Але встояти не було сили...

The odds, however, were overwhelming...

(Продовження буде)

(To be continued).